

*. Door de gevangenis de gevangenen **zelve**n, namelijk hier, het Israël Gods, naar de kracht des Woords, vergeleken met 2 Kron. 28 : 5 en Num. 31: **12**, waar het ook zoo vertaald wordt, uitdrukken eene zeer groote menigte gevangenen.

** . En dan verstaan wij door het wenden der gevangenis, het doen wederkeeren der gevangenen, of ook het weder aannemen, volgens Jer. 3: 14, 18, Ik heb u getrouwd, (zegt God) en Ik zal u aannemen, twee uit eene stad, één uit een geslacht, en Ik zal u brengen te Sion.

b. De toediening van het goede, namelijk, het bouwen van Juda en Israël, als in het eerste, versta

†. Door het bouwen van Juda en Israël, het herstel van gansch Israël, en de toediening van allerlei zegen in Messias, volgens Ps. 28: 5, Jer. 18: 9 en 24: 6, als een optimmeren, in tegenstelling van een afbreken en niet bouwen; dus wordt Israël bij een huis vergeleken, Hebr. 3 : 5, waarvan David een voorbeeldig huisvader was, welke Davids hut of tabernakel wordt genoemd, die vervallen was, en die de Heere weder opbouwen en oprichten zou, volgens Hand. 15 : 16, vergeleken Amos 9 : 11, 12.

††. En versta dan door het bouwen van Juda en Israël als in het eerste.

*. Zooveel als vanouds, volgens Amos 9 : **12**, Ik zal Davids vervallen hut bouwen, als in de dagen van ouds, of, als in den beginne; namelijk :

§. De Heere had hen in den aanvang, toen Hij hen trouwen zoude, wonderlijk gebouwd, als onder Farao's dwingelandij, volgens Hand. 7 : 17. O! in het midden van hunnen druk in Egypte, vermenigvuldigden zij zeer, en werden toen al een groot volk.

§§. Wonderlijk heeft God hen in het eerste tot eene afzonderlijke kerk gebouwd, door hen uit te voeren uit dat diensthuis. God Verdelgde de Egyptenaren in de Roode Zee, en leide Israël met teekenen en wonderen voort, ja bracht alles ten onder wat tegen hen opkwam, zoodat zij op eene wonderlijke wijze, door de Jordaan, het beloofde land introkken.

§§§. Ja niet minder wonderlijk bouwde God hen in Kanaän, als God zijne hand toonde in menige volkeren, ja allermachtigste vijanden, voor Israëls gerucht te doen beven en sidderen, en die dus in hunne hand te geven, volgens Deut. 2 : 25 en 11: **25**.

§§§§. Zeer gezegend bouwde God hen vervolgens onder de Richteren, blijken uit dat boek. O! als zij God vertoornden, nam de Heere menigmaal hun Richter weg, en bracht hen in uiterste engten; maar wederom vernederd wordende over hunne zonden en belijdenis doende, vergaf de Heere hunne zonden, en gaf hun weder een Richter, die voor hun aangezicht in- en uitging, en die hunne twistzaken bij hunne vijanden twistte, en God was met hem.

§§§§§. Ja als zij met dien regeeringsvorm niet tevreden waren, en om eenen koning riepen, gaf God hun wel een koning in zijn toorn, volgens Hos. 13 : 11, maar echter bleek de goedertierene leiding Gods

wonderlijk tot hunne opbouwning, namelijk daarin, dat zijeenen David kregen, die de oorlogen des Heeren heeft gevoerd, en die al hunne vijanden heeft overwonnen en ten onder gebracht, volgens zijn lied, 2 Sam. 22, hun strekkende tot voorbeeld van den toekomstigen Messias, hun Vorst, en van zijne overwinning over al hunne geestelijke en tijdelijke vijanden.

§§§§§. Daarna bouwde de Heere hen onder Salomo tot een koninkrijk des vredes, der stille en der gerustheid, wien al de koninkrijken geschenken aanbrachten en dienden al de dagen zijns levens, zoodat Juda en Israëel zeker woonden, een iegelijk onder zijnen wijnstok en vijgeboom, 1 Kon. 4 : 21, 24, 25, hun tot voorbeeld, van het vreedelijk van hunnen Vorst Messias in het laatste der dagen.

§§§§§§. Doet daar eindelijk eens bij, hoe menig Israëliet heeft de Heere God onder al zijn druk in Egypte, en vervolgens, al gebouwd tot een geestelijk huis, die met het oog op Messias hunne oorlogen zullen gevoerd hebben, en die hunne overwinningen in Hem alleen zochten, en die dus op Hem en zijne overwinning aan het kruis, als de eenige verdienende oorzaak van hunne overwinning, en van hunnen voorspoed, alleen zagen en zich grondden. Dus vrienden, zou de Heere Israëls nageslachten in het laatste der dagen weder in hun land brengen, en hen bouwen, als in het eerste.

** Eindelijk verstaat door dit bouwen als in het eerste, ook naar de kracht des woords, meer dan in den beginne. Dus komt het voor, Deut. 18 : 15, dat daar gesproken wordt van een Profet als Mozes, dien de Heere verwekken zou, dat is te zeggen, meerder en grooter, dan Mozes, dus ook hier kan men het verstaan van een bouwen meer dan in den beginne, namelijk zij zouden in het laatste der dagen in- en uitwendig gebouwd worden, boven hunne oprichting in den beginne; ja, zij zouden gebouwd worden zonder weder ingekort of afgebroken te worden, integendeel zou hun rijk onder hunnen David een heerlijk, ja een eeuwig rijk zijn; en dus zoude dit bouwen boven hun eerste begin, eindigen in eeuwig zegepalende overwinning in heerlijkheid, en zoo zou God het met hen, volgens Ezech. 36 : 11, beter maken dan in hunne beginselen, derhalve schijnt ons toe, dat van Juda's en Israëls geestelijke oprichting hier ook gesproken wordt, en daarin meerder dan in den beginne.

§. Omdat Israëel na zijne wederkeering uit Babel, nooit genoten heeft die hoogte van voorspoed, welke het onder Salomo had, en gevolgelijk is het in dat deel nooit gebouwd als in zijn eerste.

§§. Omdat wij duidelijk lezen, Jer. 16 : 14, 15 en 23 : 8, dat de dagen komen zouden, dat er niet meer gezegd zou worden, zoo waarachtig als de Heere leeft, die Israëel uit Egypte heeft opgevoerd, maar zoo waarachtig als de Heere leeft, die Israëel heeft opgevoerd uit den lande van het Noorden, en uit de landen waarhenen Hij ze verdreven had, want Ik zal hen wederbrengen in hun land; zoo verre nu zoude die laatste oprichting al hunne vorige verlossingen overtreffen, dat die eerste (als het ware) vergeten zoude worden, en dat zij den Heere

den eeuwigen roem geven zouden wegens die laatste verbazende herstelling. Wij vinden anngeteekend van Sebastianus Smith, in zijne verklaring over J eremia ; hij zegt: het Joodsche volk is eertijds uit Babel verlost, opdat het des Messias komst zoude verwachten, en van Hem tot eene heilige kerk Gods gebouwd worden. Paulus, Rom. 11: 33-36, zinkt er bij weg over Gods weg met Israël, uitroepende: O diepte des rijkdom;, beide der wijsheid en der kennis, Gods! Hoe ondoorzoekelijk 'zijn zijne oordeelen,' en onnaspeurlijk zijne wegen! Want wie heeft den zin des Heeren gekend? of wie is zijn raadsman geweest? en hij eindigt met alles in den Heere.

2. Letten wij op de belofte Gods zelve, namelijk, God zegt: Ik zal dat doen en Ik zal de gevangenis van Juda en Israël wenden, en zal ze bouwen als in het eerste.

a. Uit het vorige blijkt ons, dat het de Jehova de God Israëls is, die hier spreekt als vs. 4, gelijk ook, dat het woord ziet, in het vorige zesde vers, tot deze belofte mede behoort overgebracht, waarom deze woorden met het koppelwoord en aan het vorige vast zijn.

b. Derhalve, als God zegt: ziet Ik zal dat doen,

†. Betrekkelijk tot zichzelf, Ik, de Jehova, de God Israëls; dit duidt aan :

*. Dat Hij het doen zal, als de Jehova, de Onveranderlijke, Getrouwe, Waarmaker van, en Wezengever aan zijne woorden en beloften; ja, als de Drieëenige God des eeds en des verbonds, wiens trouw door zijns volks ongelooft niet te niete wordt gedaan.

**.

En gevolgelijk, dat zij, die in banden en gevangenis zijn, volstrekt af te zien hebben van alle eigenheid in gerechtigheid, in kracht, in wijsheid en in beleid, ook van alle aangewende, zelfs geoorloofde middelen, namelijk, om er gewicht op te leggen, of verwachting van te hebben; gelijk ook van alle donkerheid der tijden, en onwaarschijnlijkheden naar den mensch, en daarbij, dat zij alleen zien moeten in geloof op den Heere, Hem de eer gevende met belijdenis van zonden, en van verdienstelijkheid der plagen, dat Hij alleen is de Machtige Jakobs, de Algenoegzame in zijnen Zoon. Ja, de wonderdoende God, die in wonderen Zichzelve verheerlijken wil.

***. En dus dat het geloof der gevangenen, dan voornamelijk (als God het donker maakt) diende te wassen, wetende, dat het de Jehova de God Israëls is, die het beloofd heeft, en wiens weg het doorgaans is, uit duisternis licht te scheppen, dan ook als men het niet verwacht, tot zijne eigene grootheid; als de Heere God zegt:

††. Betrekkelijk tot zijn volk : ziet gij, Ik zal dat doen, dit duidt aan :

*. Dat de Heere Israël langs trappen zoude herstellen tot dien staat van overvloed, van vrede en waarheid, namelijk, God zou eerst hunne gevangenis, en wel die van Juda vooraf wenden, en dan zou God hen bouwen, als in het eerste.

**.

Dat Gods vinger dit werk doen zou; het zou buiten bereik van eenig schepsel zijn, het zou alsdan zeer onwaarschijnlijk wezen, ook zou het er dan niet op aankomen, hoe donker het er uitzag. De

groote God zou dan wonderlijk en wonderbaarlijk handelen, en als die tijd daar was, zouden zij maar stil hebben te zijn, en te zien op het heil des Heeren.

***. Ja dat het zeer schielijk en onverwacht zou geschieden, het zou dan maar een wenden, eene omwending, eene verandering van de rechterhand des Allerhoogsten zijn.

****. Ook dat dit werk (als God het doen zou) alle oogen en harten naar Zich zou trekken, gelijk blijkt uit het vervolg van dit hoofdstuk.

*****. En dus eindelijk duidt dit in volle kracht aan, dat de Heere, de God Israëls, de Vervuller zijn zoude van al zijne beloften over Juda en Israëel, en van zijne bedreigingen over hunne vijanden. O! op Gods tijd zou Bel gekromd worden, volgens Jes. 44: 1, en het rijk van Babel ondergaan. Ziet vrienden, hoe terecht dit aandachtig, opmerkend en veruitziendmakend woord ziet, hier voor deze belofte **b e h o o r e n d e i s .**

C. Wat nu nader de geschiktheid dezer belofte, opzigtelijk tot onzen gemeenen en bijzonderen stand betreft, ten einde wij, volgens Rom. 15 : 4, uit de vertroosting dezer Schrift eenige hoop scheppen mochten; daarin slaan wij het oog:

A. Op aller menschen staat van natuur, als gebondenen in eene geestelijke gevangenis.

B. En dan, op de zekere belofte van vrijmaking en herstelling aan zekere voorwerpen.

A. Belangende het eerste:

a. Alle menschen zijn van natuur geestelijke gevangenen, in de gevangenis van den natuurstaat, in den strik des duivels, wordende van hem gevangen gehouden naar zijnen wil, volgens 2 Tim. 2: 26, in de gevangenis der zonden, zoodat hij door de banden zijner zonden vastgehouden wordt, niet alleen, maar hij houdt zijne banden zelf vast; in de gevangenis der wereld, moetende die dienen en naooogen; in de gevangenis van vooroordeelen tegen God en zijn volk en zijn werk in het hart. O! dit bindt menigeen in de gevangenis, ja in een koninkrijk van zondige eigenheid, in wijsheid, beleid, gerechtigheid en kracht, van zelfliefde; ja, in een bebolwerkt koninkrijk van onwilligheid en vijandschap, en ook in eene gevangenis der wet, door de verbreking van het verbond der werken. Volgens Gal. 3 : 23, wordt elk door de wet in bewaring gesteld tot op het geloof, tot bet voorwerp des geloofs, de Heere Jezus, tot zijne ziel nadert om hem te verlossen; in deze gevangenis is elk onzer van nature, of hij het weet, gelooft, ter harte neemt, of niet.

b. Ziet eens eenige redenen, waarom dit alles eene gevangenis mag genoemd worden.

1. Omdat het eene bewaar- en verzekeerplaats is voor schuldigen; niet alleen, dat daar koperen deuren en ijzeren grendels zijn, volgens Ps. 107 : 16, maar daar is een sterk gewapende, die daar de gevangenen nog bindt, volgens Jes. 49: 25. Het is opmerkelijk dat Jezus aan zijne knechten de sleutels van het koninkrijk der hemelen ge-

vende, daarbij voegt: al wat **gij** op aarde bindt of ontbindt, zal in den hemel gebonden of ontbonden zijn, Matth. 16 : 19.

2. Omdat het er doorgaans donker en akelig is, daar ontbreekt licht. O! bij de minste beweging des Richters is het er zeer benauwd; als eens benauwde oordeelen vallen, of in zware onweders, gebeurt het wel, dat de consciëntie van binnen in het aangezicht vliegt, en die sommigen weleens doet uitroepen: bergen valt op ons, en heuvelen bedekt ons voor het aangezicht Desgenen, die op den troon zit, en van den toorn des Lams, volgens Openb. 6 : 16.

3. Omdat er geen ontslag kan komen, dan van **hooger** hand. O! niemand kan zichzelf noch zijnen broeder immermeer verlossen, volgens Ps. 49 : 8. Niemand kan zelf dit ontkomen, en ook niet anders dan langs den weg van voldoening aan de gerechtigheid, en hier wel door een ander in zijne plaats, die **zoo** voor de gevangenen instaat, tot de laatste **kwadrant-penning** is betaald, volgens Matth. 18 : 34, anders moet **hij**, volgens Matth. 8 : 12, naar eene buitenste duisternis.

4. In volle kracht, omdat het een misdadig arrest of gevangenis is; allen zitten daar ter dood gevangen, het vonnis is reeds geveld, het wacht maar op de uitvoering, volgens last des Richters.

5. Omdat het eene gansch afgescheidene plaats is van alle **vrijgelatenen**, en ook van alle voorrechten, **hij** geniet niets in de gunst zijns Richters; zelfs zijn tijdelijk brood, dat hem daar toegeworpen wordt, eet **hij** niet met een goed hart.

6. Ook, omdat het eene zeer ongeruste en onveilige plaats is; **hij** is nooit eenigen tijd zeker; als het des Richters **tijd** is, wordt **hij** uitgebracht, om loon naar werken te ontvangen, in tegenstelling van Gods vrijgelaten volk, die genieten, volgens Jes. 32 : 18, 19, eene woonplaats des vredes, eene welverzekerde woning, eene stille geruste plaats, maar daar buiten hagelt het, en daar is niemand zeker.

7. Omdat het doorgaans (als in eene langdurige gevangenis). **gepaard** gaat met eene harde dienstbaarheid; zij worden overgegeven aan harde heeren, die zichzelf doen dienen. O! geen harder heeren, geen harder dienst, dan de dienst des duivels, der wereld en der zonde; zij gaan dagelijks, volgens Ezech. 34: 27, onder disselboomen huns juks, die God alleen kan verbreken.

8. Eindelijk, omdat men als in eene gevangenis, **zoo** ook hier allerlei soorten van gevangenen heeft. Alle zien zij er wel vuil, **leelijk**, **onsierlijk**, ja veeltijds afschuwelijk uit, waarom **degenen** die ooft uit dien hoop vrijgelaten worden, aanstonds gewasschen moeten worden, hunne vuile lompen worden hun uitgetogen, en **zij** krijgen andere of wisselkleederen; maar (ik zeg) het onderscheid is groot, in eene gevangenis hebt **gij** zulken, die vroolijk en weltevreden zijn, zorgeloos, lichtzinnig, die maar zeggen met daden, als 1 Cor. 15 : 32, Laat ons eten, en laat ons drinken, want morgen sterven wij; zij weten niet beter of het behoort **zoo**. Ja zij weten niet wat vrijheid is, omdat zij met ouders en voorouders, met al hunne vrienden en bekenden in die gevangenis geboren **zijn**; eene menigte derzulken, die (**gelijk** velen

gevangenen eigen is) hunnen tijd doorbrengen in het verzinnen van leugens, om zichzelf vrij te pleiten van schuld, ja om hunnen Richter (indien het mogelijk ware) te misleiden en te bedriegen. O! kondt gij het zien, mensch! al geloofst gij het niet! hierdoor stemt gij toe dat gij in eene gevangenis zgt; velen, die iets van hunnen ongelukkigen staat schijnen te begrijpen, die zeer benauwd zijn, en gedurig zelfs bedenken en arbeiden om uit te breken, die overal zelfs openingen, reten en spleten maken, ja die geen werk te zwaar zou zijn, als zij het maar ontkomen mochten, zij haken naar vrijheid; wel mensch, genomen, gij raakt er zoo eens uit, denkt gij dat iemand op vrije voeten gaan kan, die uitbreekt? Dan hebt gij aanstonds den bloedwreker weer op de hielen; niemand is recht vrij, dan dien de Rechter vrij verklaart, en vrij uit laat gaan.

Doch de besten zijn zulken, die niet willen uitbreken, en onder die veel moedeloozen, die zeggen: o! ik kom er nooit uit; velen, die de duivel groote vrees, wanhoop, ja schrik op schrik aanjaagt; ja de verstandigste, die een advocaat buiten zich zoekt naar het genoegen des Richters, om zijne zaak te behandelen, en die leeft in diepen ootmoed wegens zijne feilen en belijdenis doet voor zijnen Richter, als Job, hfdst. 9 : 15, Ik zal mijnen Richter om genade bidden.

B. Belangende eindelijk de zekere belofte van vrijmaking en herstelling aan zekere voorwerpen, daarin slaan wij gade:

a. Hoe het met gevangenen toegaat, voor het wenden hunner gevangenis, namelijk,

1. Behalve hetgeen ik reeds gezegd heb, dat een, dien God voornemens is te redden uit de banden van zijnen natuurstaat, en een vrijgelatene van hem tē maken, zijn diep ongeluk tijdelijk en eeuwig recht bevat en ter harte neemt, ja het als het grootste wonderwerk aanziet, wanneer hij ooit verlost zou worden.

2. Zoo ziet en voelt zulkeen bij goddelijk licht zijne onmacht, en dat het niet bij hem is zijnen weg wel aan te stellen, hij raakt ten einde zijne redeneeringen, en ten einde zijne eigene middelen, en wordt radeloos; ja, hij gaat liever stil zitten treuren, zuchten, bidden en tot God roepen, wetende dat zijne redding van hooger hand moet komen, en dat bij God alle dingen mogelijk zijn, en dat op een mischien, wie weet, God mocht een weg van zijnen kant openen, en zijne voorzienige hand in genade hem doen ontmoeten. O! dat bidden sterkt en maakt hem aanhoudende.

3. Zulkeen heeft nergens lust in; al zijn 'lust vergaat hem, al zet gij hem eene tafel met alles voor, al biedt gij hem den grootsten rijkdom en staat der wereld aan, hij gevoelt zich een man des doods, en dat weegt hem. Ja, al willen zijne medegevangenen hem allerlei soorten van vermaken en uitspanningen aandoen, o! die man begrijpt zijn zielsgevaar en eeuwig onheil, dan acht men alle dingen maar schade en drek, volgens Filip. 3: 8, en dan weigert men met Mozes, Hebr. 11: 24, 25, een zoon van Farao's dochter te worden, en verkiest men liever met Gods volk kwalijk gehandeld te worden. Wat

waren die drieduizend verslagen in hunne harten, Hand. 2 : 37, al de lust verging hun; en de stokbewaarder, Hand. 16 : 30, schreeuwde het uit : Lieve Heere! wat moet ik doen, opdat ik zalig worde? gelijk ook de tollenaar, Luk. 18. Ja, wildet gij, **dezulken** vermaken, met genoegens, met lekker eten en drinken, o! dat komt niet overeen met zulk een inwendig gestel, het is hier om geheel wat anders te doen.

4. **Zulkeen** raakt bij tijden zeer dicht bij, de gevolgen van **zijne** gevangenis, bij de korthed van **zijnen** tijd, bij de grootheid van het werk, en **bij** zijn naderen met **grootte** schreden ten verderve en tot de dingen, die dooden.

5. **Zulkeen** zoekt veel op, en raakt veel bij de oorzaken, waardoor hij in dat onheil is geraakt, ja hij verlangt zeer, dat er buiten hem en buiten de gevangenis, in de vierschaar des **grooten** Richters, over die oorzaken mocht worden gehandeld, dat er daartoe een ander zich mocht opdoen.

6. **Eindelijk**, zulk een armen gevangene wordt die wijsheid geschonken, (al houden zijne medegevangenen zulks voor dwaasheid) namelijk, hij breidt zijne eigene schuld voor zijnen Kichter zeer uit, en belijdt 'en verzwaart ze, ja zeer uitgebreid verklaart hij zijn **grooten** Richter rechtvaardig en vrij, en hij, **billijkt** Hem, als Hij het vonnis, geliefde uit te voeren, en zoo leeft **hij** dagelijks, en vindt het **daarbij** goed, bij het toevallen aan zijn Richter, en bij het zelfs met **zijn** hart voor God te zeggen, dat de gerechtigheid het hare moet hebben; daarbij verzoekt hij **bij** den Richter zelfs (en dat is wijsheid), om een voorspraak, om een advokaat die den Richter **welbehagelijk** is, en die **zijne** arme ziel voor niet bedient, en geliefte het den Kichter Hem die **ziel** aan te wijzen, daar zal wat achter liggen; o ! aan zulk een voorspraak geeft **zulkeen** **zichzelve**n en **zijne** gansche zaak geheel over, het is hem genoeg dat zijn voorspraak den Richter **welbehagelijk** is, en ondertusschen blijft hij zelf maar nederig werken, alles zoeken in den weg van **belijdenis** van zijne misdaden, en in het verootmoedigen. O! zielen, die hier wat van heeft, achter zulk eene **gegevene** **handelwijze** ligt wel degelijk wat achter, houdt daar toch aan, dat kon daar wel uitkomen.

b. Slaan wij nu gade, wat er geschiedt, als God de gevangenis wendt, namelijk, als volgens Ps. 102 : 14, de **tijd** om genadig te **zijn**, de bestemde tijd daar is.

1. Dan raakt doorgaans **zulkeen**, en meer met hem, aan het aanhoudend bidden. De vromen, de **vrijgekochten** vinden zulk **eenen** gevangene in hun gebed voor den troon, en hebben er toegang mede, **zij** kunnen met hem daar opkomen, ja **zij** zijn als in arbeid over hem, en baren hem met smarte. O! het is een droevig **teeken**, als iemand uit het gebed der vromen zich wegzondigt.

2. Ook kan het gebeuren, dat het alvorens nog weleens donkerder wordt voor die ziel, en somtijds ook voor anderen, dan het ooit geweest is, te weten door de laatste kracht van den vorst der duisternis,

die niet stil zit, als het ZOO na komt, en wel door allerlei ongekende listen en werktuigen.

3. Maar dan gebeurt het wel, (als zulkeen het opgeeft en uitschreeuwt: nu is het met mij gedaan, ik kan niet meer bidden, de Heere is van mij geweken, nu heb ik niet dan natuurstaat. mijn hart is immers ZOO boos als ooit te voren, de Rechter zal naar mij niet hooren, mijn hart is niet recht met en voor Hem;) ik zeg, dan gebeurt het mel, dat zulkeen in zijne gevangenis snellijk een licht omschijnt, dat God de Vader, in en om zijn Zoon, de Voorspraak, dezen ellendigen gevangene uit zijnen drek opneemt, ja, hem helpt in het aanbreken van den morgenstond.

4. Dan gebruikt de Heere hiertoe wel boden. O! de Rechter heeft zijne rijksgezanten, engelen der gemeente genoemd, Openb. 2; die krijgen last, om met hunne sleutelen het koninkrijk der hemelen te openen, om dien gevangene zijne ketenen te ontbinden, volgens Matth. 16 : 19, vergel. Jes. 61: 1, ja, om de groote deur van de gevangenis te openen en om aan die ziel vrijheid te verkondigen en uit te roepen: het was een engel die de ijzeren poort des nachts opende, toen Petrus er uit kwam ; ei ! lees Hand. 12 : 6-11. Het is nadrukkelijk, toen het het donkerste werd en op de uitvoering van het doodvonnis aankwam, ziet, een engel des Heeren stond daar en een licht scheen in de woning en de engel deed zich door Petrus volgen, door alle banken, door alle wachten en door de ijzeren poort heen, en Petrus was ZOO verrukt en weggevoerd (wat dan ook wel gebeurt) dat hij niet wist dat het waarachtig was, hetgeen aan hem geschiedde, maar van achteren kreeg hij er licht in; tot zichzelf gekomen zijnde, zeide hij: nu weet ik waarachtiglijk dat de Heere zijnen engel heeft gezonden. Evenzoo gaat het in dezen weg van redding ook wel toe.

5. Ja, als God dat doet, dan opent Hij ook het gesloten hart, daar schijnt licht in; het machtige ongeloof, waardoor men zichzelf de deur sluit, wordt gebroken, het gaat zulk eenen als Lydia, en gelijk het bij de vrijmaking van den stokbewaarder ging, Hand. 16.

6. En eindelijk, dan gaan zij aan het verwonderenswaardige roemen en aanbidden, dan gaan ze aan het verkondigen van de deugden Desgenen, die hen uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht ; ja, dan zijn het alle feiten, wat zij zien. O! zulk een monster, mij, den voornaamste der zondaren, is genade bewezen, opdat de Heere al den rijkdom zijner lankmoedigheid aan mij zoude ten koste leggen en verheerlijken. Dan is het: o! hoe kan het zijn, hoe heeft de Heere mij kunnen dragen! Dan eens: wie zou dat ooit gedacht hebben! Dan eens: ik had den eeuwigen dood verdiend en krijg het eeuwige leven. O! wat zal ik U vergelden? volgens Ps. 116 : 12, ja, dan willen zij aan het werk voor den Heere met al hunne kleine kracht, zij willen medehelpen, dan willen zij God dienen eeuwig en altoos en Gods huis helpen bouwen, en daartoe bieden zij zich den Heere aan, om zelf eerst gebouwd te worden: en dit is de proef

op de som en op alles; daaraan kunt gij de waarachtig vrijgemaakten kennen aan die lust, die zij daartoe hebben, en aan die overgegevenheid voor den naam en de zaak van den Heere Jezus, en dat zij daartoe gebouwd willen worden, dat is hun heerschende lust, en dat is nu ons derde stuk.

c. Dus slaan wij eindelijk gade, wat God vervolgens aan zijne kinderen doet, wanneer de Heere hen bouwt als in het eerste, of het Gods volk gegeven mocht worden zichzelf te zien, namelijk:

1. Vooraf moeten wij weten:

a. Dat des Heeren kinderen na hunne vrijmaking zeer ver kunnen afdwalen en in de gevangenis raken, zoo zelfs, dat zij in geruimen tijd niet weten wat het is, eens een vrij man te zijn door het bloed van Gods Zoon. O! door de verleidingen en het 'verderf, dat in de wereld is, kunnen zij zoo van hunne wacht afraken, in slaap vallen, en vervolgens onder zonden, verdorvenheden, wereldsche gewoonten, dwaalleeringen en andere verzoekingen, zoo verstrikt worden, dat de schuldeischers, als panders van het gerecht, ja, dat de vorst der duisternis van God zelf op hen losgelaten worden, die hen aantasten en weder (als het ware) in de gevangenis werpen; dan ziet het er weder droevig uit, dan wordt het tijd om aan den Heere te vragen: o! doe het mij toch weten, waarom Gij met mij twist, en om zich te onderzoeken en te doorzoeken.

b. Ja, dat Gods volk even langs dienzelfden weg, langs welken zij ooit in hunnen eersten tijd tot zichzelf, tot vernedering en tot God gebracht zijn, moeten terecht komen. O! dan zijn Gods kinderen dezelfde onmachtigen, onwilligen, ja, dezelfde afkeerigen en boozen, naar hnn verdorven deel, als ooit te voren.

c. En dan eindelijk, is dit 'de rechte proef op hunne waarachtige redding en verlossing en dat de Heere hunne gevangenis gewend heeft, te weten, dat de Heere hen weder bouwt gelijk in het eerst, en dat zij weder heerschende begeerten vinden om voor God te werken; ja, dat wel gelijk in het eerste, of somtijds (naar de kracht van het woord) meerder dan in hun eerste.

2. Derhalve, als God zijne kinderen bouwt en zij lust krijgen om mede te bouwen, als in het eerste:

a. Opzichtelijk 'het gebouwd worden van zichzelf, gelijk in het eerste.

†. Dan legt hun Borg en Voorspraak zijns Geestes hand weder opnieuw aan hun hart. Dit zijn geene optochten, die men onder het eene of andere middel weleens krijgt en die zonder gevolgen zijn, en aan welke Gods volk ook zoowel onderworpen is als natuurlijke menschen. Een vrome in den grond kan in zulk eenen stand zoowel rusten buiten de waarachtige komst van Christus in den Geest tot zijne ziel, als een natuurlijk mensch, maar zij raken in kracht weder bij hunne zonden en waar zij eerst van God zijn afgeraakt, en tot diepe vernedering. Aan hen Wordt dat vervuld, volgens Jes. 37 : 31, Zij zullen wederom nederwaarts wortelen schieten. Ja, zij krijgen opnieuw licht in den hoogen weg van verzoening met God en van

verlossing. Jezus breekt hun ongelooft en zij oefenen weder gemeenschap met Christus, en in Hem met eenen Drieënenigen God; Christus wordt hun zoet aan hunne ziel, en al wat Hij gedaan heeft is, volgens Hoogl. 1 : 13, hun weder als een **bijblijvend** bundelken mirre.

††. Dan zijn zij weder vol liefde, gelijk in het eerste. Gelijk die vrouw, Luk. 7 : 38, die met de olie haar hart uitgoot, vele wateren konden dat niet blusschen, volgens Hoogl. 8 : 6, 7; dan brandt het hart, gelijk bij de Emmausgangers, Luk. 24 : 32. Ja, bidden en danken gaat dan van zelf; het hart loopt als over wegens de groote dingen, die de Heere doet.

†††. Dan willen zij den Heere nawandelen, zelfs in woestijnen en onbezaaide landen, zij kunnen dan weder tegen moeilijkheden; zoo was het in het eerste; daar wagen zij naam, achting, fatsoen, ja, hun leven aan. Wil de wereld hunnen naam verwerpen, gelijk Luk. 6 : 22, wil vader en moeder hen hinderen en terughouden en schade aanbrengen, volgens Ps. 45 : 11, verlaten zij volk en vaders huis, en kunnen weleens blijde zijn, dat zij verwaardigd worden om Jezus' wil smaadheid te lijden.

††††. Dan komt die eerste teederheid weder boven in het zondigen, 'en die bedachtzaamheid. Dan kunnen zij **geene** zonden dulden, hun is dan **geene** zwaardere zaak, dan tegen God te zondigen; wanneer zondigen of lijden tegen elkander stond, zouden zij met de drie jongelingen den vurigen oven en met Daniël den kuil der leeuwen, in plaats van de zonden kiezen, volgens Dan. 3 en 6.

†††††. Dan is er ook zulke eenvoudigheid als in het eerste; volgens 2 Cor. 11 : 13, en Ps. 116 : 6 lezen wij, dat de **Heere** de eenvoudigen bewaart. Zij worden dan weder kinderen, latende zich **leeren** en leiden van hunne voorgangeren, maar in de gevangenis zijn zij hunne vaders te wijs, ja, doen ze dan wel zuchten, volgens Hebr. 13 : 17.

††††††. Eindelijk, dan zijn zij (gelijk in het eerste) **bijzonder** gezet op hunne eenzaamheid, omdat zij God daar vinden, volgens Ps. 84 : 2-7. O ! dat overtreft alles, dat men zich verbeelden, ja, niet verbeelden kan in de wereld.

b. Opzigtelijk tot de lust hunner ziel, om voor den Heere wat te doen en om hunne hand te leenen aan Gods huis, en om dus mede te bouwen, gelijk in het eerste.

†. Dit is doorgaans een langzaam werk, waarin niet veel voorspoed schijnt; hier is **bijzonder** noodig, volgens 2 Thess. 3 : 5, de liefde Gods en de lijdzaamheid van Christus, ja, lijdzaamheid in de hoop. O ! wat ging er ten tijde van Ezra, **Ezra** 8, al om, en wat biddingen ten tijde ook van Nehemia, en wat middelen werden er al gebruikt, wat werden er vele brieven geschreven, en wat moest het dikwijls staan.

††. Ja, het is voor het vleesch geen gemakkelijk, maar weleens een smartelijk werk, ook voor den geest; Gods huis te bouwen gaat zoo gemakkelijk niet als in Salomo's dagen; het gaat doorgaans als in het bouwen van den tweeden tempel; dan werden zij eens bespot, dan vielen de vijanden er eens op in en hinderden den voortgang,

dan lezen wij eens, Hagg. 1: 4, dat sommigen hun eigen huis gingen bouwen, dat zeer smartelijk was voor degenen, die lust hadden Gods huis te bouwen; dan onttrokken sommigen hunne hulp ; ja, vrienden ! wat had onder dit bouwen Nehemia eene smart! O. wat kreeg die man, volgens Neh. 13 : 15-22, veel te doen en zijne handen vol met het schenden van den sabbat! Ziet gij, wel, hoe moeilijk het is, het vervallene op te richten?

†††. Maar eindelijk, vrienden! (des Heerentijd daar zijnde, en Gods hand medewerkende) dan gaat het evenwel; hier gebruikt de Heere doorgaans zijn arme volk en knechten, van wie al hunne sterkte in den Heere, Jezus is, en in wier hart maar de gebaande wegen zijn, het geringste zelfs. Het werd Ezechiël eens gevraagd, Ezech. 37 : 3, als hij werken zou op een veld van doodsbeenderen, of zij leven zouden? Och Heere! (zegt de man) ik weet het niet, Gij weet het; alsof hij zeide: het is mij genoeg, dat ik maar op uw bevel, op hope wat zaaien en werken mag; en dus handelen Gods kinderen dan ook.

*. Dan trekken zij zich de nooden van land en kerk weder aan, en krijgen opnieuw toegang met allerlei zaken 'en lasten voor den troon, en worden weder pilaren voor het gemeen.

**.

Dan is hun hart weder vervuld met lust om anderen op te wekken tot bekeering; dan spreken zij nabestaanden, bekenden, buren en huisgenooten weder aan. O! dan kunnen zij niemand zoo laten gaan, ja, zij waken over hunne mede-christenen.

***. Ja, dan is al hun werken naar buiten met veel ontferming, gelijk in het eerste. O! in plaats van gewicht te leggen op eigene gezegden, zoo zien zij van het eigen af, en hun werken bestaat dan meest in een overgeven van hetgeen zij aanleggen in 's Heeren hand, erkennende: God moet werken en terecht brengen, en mijne woorden of kracht van redenen kunnen het niet doen.

****. Eindelijk en ten laatste, zoo zijn dan derzulken wapenen weder geestelijk 'en krachtig voor God, en gaan hunne werken, volgens Ef. 4 : 2, 6, weder gepaard met veel tranen, lankmoedigheid en zachtmoedigheid, en dat is het, wat God wil kronen met zijne goedkeuring en gebruiken in zijne hand.

TOEPASSING.

Ziet eens, vrienden! wat voorrecht het is voor een land of stad, als God in zeer benauwde tijden zulke mannen, al was het maar een enkelen man Gods, onder een gansch volk verwekt, die dan zit te treuren wanneer de wereld zich verblijdt, en die wederom (als de vrees de goddeloozen aangrijpt als een wervelwind) dan met groote beloften Gods werk heeft en daaruit hoop schept; o ! waar zijn zij? Ja, mochten wij ze hoog schatten, die er nog zijn! Maar om tot onszelven te komen:

4. O! gevangen mensch in uwen natuurstaat, die kasteelen zijt van

eenen sterkgewapende, volgens Jes. 49: 24, **vergel.** Luk. 11: 21, en rondom gebonden in **eenen** donkeren kerker, die daar zit met uitgestoken **oogen**, zoodat **gij** er niets van ziet; één ding moet ik u maar zeggen, en dan laat ik het er bij:

a. Gij behoeft in dien staat niet te blijven als gij niet wilt; God wil **uwen** dood niet.

b. Wilt gij daarvan bewijzen? O mensch! God zweert het Ezech. 33 : 11. **Zoo** 'waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, **zoo** Ik lust heb in den dood des goddeloozen! Maar daarin [heb Ik lust] dat de goddelooze zich bekeere van zijnen weg en leve. God toont het bij de stukken, Hij laat u nog leven, anders waart **gij** al weg; God zendt boden den **eenen** voor en den anderen na tot u, engelen der gemeente, met sleutelen om te openen en te ontbinden; ja, de Heere zet de deur open naar Christus. O! de Rechter zelf geeft u een Voorspraak, die Hem welgevallig is, aan de hand, gepast naar uwen toestand, die u voor niet wil dienen, en dat met belofte, dat al wie het bij Hem zoekt en tot Hem komt, niet zal uitgeworpen worden, volgens Joh. 6 : 37. O! een iegelijk die in Hem gelooft, hij komt niet in de verdoemenis, maar hij zal-het eeuwige leven vinden, volgens Joh. 5 : 29. Derhalve is het hoog **tijd**, uw hart op uwe wegen te zetten, Hag. 1 : 5.

B. Die er wat van ziet van dien gebondenen staat en wat werk en begeerte hebt naar redding en **verlossing**.

a. O! rust toch niet in uw arm zoeken en begeeren, dat zou u den dood doen.

b. Zoekt uzelfen niet **vrij** te maken of zelf uit te breken. O! **gij** kwaamt **zoover** gij kwaamt, **gij** zoudt niet vrij zijn, de bloedwreker achtervolgt dezulken.

c. Maar zoekt uwe **vrijmaking** en ontbinding buiten uzelfen in Christus, die is er van den Vader toe gesteld. O! zoekt met Hem te onderhandelen, **zijn** Geest moet u dit leeren, ten einde **Hij** uwe zaken overneme en bepleite; geeft het aan Hem en aan **zijn** beleid over en gedraagt u maar als ellendigen in de gevangenis, met treuren en weenen, en toevallen aan en vrij verklaren van uwen Rechter. Uwe zaak schijne u zoo hopeloos als **zij** is, op zijnen **eigenen tijd** zal **Hij**, volgens Jes. 49 : 25, den sterkgewapenden binden, en dien machtigen zijne vangst ontnemen en gij zult ontkomen. Ja, dat kan zeer schielijk geschieden ;o! als uwe gevangenis gewend wordt, zal het zijn gelijk waterstreamen uit het zuiden.

C. Kinderen van God !**aanvankelijk** vrijgemaakten ;

a. En wel, die opnieuw verstrikt en' nu als in eene donkere gevangenis zitten.

1. **Ei**, houdt het daar niet! **Bij Mij** (zegt Jezus) Hoogl. 4 : 8, van den Libanon af, van de woningen der leeuwinen. O! het is wat te zeggen, van zulk eene hooge geboorte te **zijn**, zulke hooge **heerlijk-**heden te wachten te hebben, en nu **zoo** laag te leven.

2. Mocht God uwe **oogen** openen, gelijk in het eerste!

b. Die onder u uitzierende **zijt** naar **vrijmaking** en opbouw **gelijk** in het eerste, gij gebondenen, die daar hoopt, volgens **Zach. 9 : 12**.

1. Houdt u toch dicht bij den wijnstok Christus; door al nauwere vereeniging en gemeenschap wordt men in Hem geworteld, en dus opgebouwd, volgens **Col. 2 : 7**; het bloed des verbonds zal het moeten doen.

2. Zoekt ook uwen staat op te maken en vast te houden. O! werpt uwe vrijmoedigheid niet weg, dat is geen weg tot vernedering en om droefheid naar God te **krijgen**. Gij zoudt met eenen brief van eigendom **zoo** niet handelen en die maar wegwerpen; als het eens werk in waarheid was, zoudt gij u niet **grootelijks** bezondigen, verharding en moedeloosheid over u halen? Gij kunt niet erg en gruwelijk genoeg denken en spreken van de boosheid van uw hart en van deszelfs listen en streken, maar als gij aan dat andere komt, o! laat Gods werk stil, tot God het belijft op te klaren, en tast dat niet aan; klaagt liever al uwe beklemmingen aan den Heere.

3. Weest niet te zeer verlagen en verschrikt als er in het bouwen zich zwaarigheden opdoen. Het bouwen van stad en tempel ging ook niet zonder **vijanden** en ongewapend toe; maar God hebt gij met u, Hij zal u helpen.

4. Oordeelt niet dat de Heere met u niet in het werk zou zijn om u te bouwen, omdat gij **zoo** groot en hoog niet zijt als anderen en zulke stappen niet doet. In het natuurlijke ligt de eene steen veel **hooger** en sierlijker dan de andere; ja ook **zoo** kunt en moogt gij in het donkere of in stormen en onweders niet zien, veel minder **oordeelen**, ja, veel minder werken; dan moet alle werk stilstaan en moet men naar bedaarde tijden wachten, en dan kan er weder een steentje aan worden gelegd.

5. Houdt u ook **bij** het gezelschap van de opgebouwd en in Christus, waakt tegen onnoodigen omgang met anderen, bijzonder met oneerbiedigen in de leer der waarheid of met besmetten in den wandel.

6. Zoekt ook vatbaar te blijven voor getrouwe en gedurig ontdekkende behandelingen; die hier den rechten smaak van heeft, zal zeggen: dat is **mij** allernoodigst, dan krijg ik eerst recht werk met Jezus. David hield zulks voor weldadigheid en als olie op zijn hoofd. **Ps. 141: 5**. En als men al eens wat hard behandeld wordt, in plaats van twisten, brengt het liever daar, dat men tevoren veel zachtere behandelingen heeft tegengestaan en dat de Heere nu daarin zijne hand heeft.

c. O, vrienden! wier sterkte in Jehova den God Israëls is, en in wiens **hart** de gebaande wegen nog **zijn**, en die dus ook bouwers en medewerkers zijt voor den Heere.

1. Tot uwe onderrichting ;

a. Houdt toch eene **hand** aan land en kerk, hoe donker het er ook uitziet, gij weet dat geen ding voor den Heere te **wonderlijk** is.

b. Maar weet ook en houdt dat in het oog, namelijk, dat het hier gaat gelijk met Israëel voor hunnen uittocht en redding uit Egypte,

toen de tijd van redding naderde werden hunne lasten verzwaard en verdubbeld en dus donkerder dan ooit. Dit **zijn** dan de middelen, **dat** het **geween** van een volk tot God opgaat en dat hoort God, volgens Exod. 2 : 23, 24, dan is de redding nabij. Ziet dit mede ten tijde van dien boozen **Haman**, Esther 7; toen alle man meende dat het met **Gods** volk gedaan was, was het **Gods** tijd. O! op hun roepen, schreeuwen en niet aflaten uit de benauwdheid, hielp God ze bij het aanbreken des dageraads.

c. Wanneer de vromen in een land als een eenig man aan het bidden raken, verwacht dan licht uit duister. Daniël had zulke klare beloften, dat na zeventig jaarweken het algemeene heil van **Gods** volk en de algemeene **geestelijke** verlossing van de kerk, van het begin tot aan het einde der wereld, door den Vorst Messias **zoude** worden aangebracht. Maar als die tijd naderde, zoo liet die man het daar niet bij ; o! hij raakte met **Gods** volk aan het bidden, Dan. 9. Zoo ook ten tijde van Nehemia, Neh. 9, die raakte met **Gods** volk aan het bidden; derhalve als er bidders opkomen, dan is er een goed antwoord van boven, ja, de begeerde zaak te wachten.

2. Eindelijk, tot uwe bemoediging, volk des **Heeren!**

a. Het heil is te wachten, hoe onwaarschijnlijk het ook zij. God maakt het donker, en dat, omdat Hij **Zichzelve** in wonderen wil **verheerlijken**, en dat is **Gods** weg. O! het staat in **Gods** boek geschreven, geen een ding zal feilen, volgens Jes. 34: 16. **Nadrukkelijk** is het, dat de Heere, die uit duisternis licht voortbrengt, tegen Israël zegt, Jes. 1 : 24-28, nadat Hij hen van hun schuim op het **allerreinste** zou gezuiverd hebben: En Ik zal u uwe **richters** wedergeven gelijk in het eerste en uwe raadlieden **gelijk** in den beginne; daarna zult gij eene stad der gerechtigheid, eene getrouwe stad, genoemd worden. Sion zal door recht verlost worden en hunne wederkeerenden door gerechtigheid.

b. Ten laatste, vrienden! **zoude** het heil onzes lands niet te wachten zijn? Jezus heeft immers Nederland voor het **zijne** gekocht en verlost, en wat heeft Hij er een eigendom in! Hij zit als Nederlands Voorspraak ter rechterhand zijns Vaders, en Hij heeft de opkomst van hetzelfde na eene langdurige donkerheid en' van zijne kerk in hetzelfde; door zijn bloed verworven; die dus maar geloof heeft, die heeft het reeds, alle dingen **zijn** toch mogelijk dengenen, die gelooft, Mark. 9 : 23. De Heere leere en leide zijn volk in dien zaligen en vasten geloofsweg ! Amen, het **zij** zoo!

GODS VOLK IN DE SCHUILPLAATS DES ALLERHOOGSTEN.

OF

Eene verhandeling ter voorbereiding van den Biddag.

De eeuwige God zij u eene woning.

DEUT. 33 : 27a.

A. **M**OZES, die groote man Gods en leidsman Israëls, was zeer begeerig om Israël zelf in het beloofde land te brengen en om daar het heil des Heeren verder te zien en God daar over grootheid te geven, waaraan hij zoozeer gewend was; hierom bidt, hij tot den Heere, Deut. 3 : 23-28, Heere, Heere ! (zegt hij) G i j hebt begonnen uwen knecht te toonen uwe grootheid en uwe sterke hand; want wat God is er in den hemel en op de aarde, die doen kan naar uwe werken en naar uwe mogendheden! Laat mij toch overtrekken en dat goede land bezien, dat aan gene zijde der Jordaan is; dat goede gebergte en den Libanon! Doch de Heere weigerde hem dit, ter oorzaak van de zonden des volks. Hij verhaalde deze ontmoeting aan het volk en zegt: De Heere verstoorde zich zeer om uwentwil over mij, en hoorde naar mij niet, maar de Heere zeide tot mij: het zij u genoeg, spreek niet meer tot Mij van deze zaak. Klim op de hoogte van Pisga, en hef uwe oogen op naar het Westen, en naar het Noorden, en naar het Zuiden en naar het Oosten, en zie toe met uwe oogen; want gij zult over deze Jordaan niet gaan. Gebied dan Jozua, en versterk en bekrachtig hem, want hij, zal voor het aangezicht dezes volks henen overgaan, en zal hun dat land, dat gij zien zult, doen erven.

B. Hierop gaat Mozes gewillig en bereid zijnde, dat aan hem, en aan Israël geschiedde naar des Heeren goede woord, zijn werk afdoen, en alle zaken zoo schikken, dat hij er gemakkelijk uit kon, in het een en dertigste, twee en dertigste, en drie en dertigste hfdst. van dit zijn boek.

a. Vooreerst doet hij een verhaal aan Israël. wat wegens die zaak, tusschen den Heere en zijne ziel, was omgegaan, in het een en dertigste hfdst. van vs. 1- 6 ingesloten, en stelt JOZUR aan, op Gods bevel,

in zijn ambt, waarop de Heere zijne goedkeuring gaf, door zijne verschijning aan Mozes en Jozua in de tente der samenkomst, van vs. 7-15 ingesloten. En eindelijk geeft hij op Gods bevel aan Israël, eer hij gaat sterven, bevelen, namelijk, hij brengt hun onder het oog de groote dingen, die God aan hen gedaan had, en hunne gruwelen en wederspannigheden, alles bij wijze van een lied, hetwelk hij schreef en het volk leerde, en hetwelk hij gaf in de handen der Leviten, om het te leggen aan de zijde van de arke, tot eene getuigenis tegen Israël, van vs. 16-29 ingesloten.

b. Ten tweede beschrijft Mozes de woorden dezès lieds zelve, hfdst. 32, van vs. 1-43 ingesloten, met eenen krachtigen aandrang en vermaning dezelve uitsprekende, van vs. 44-47 ingesloten; waarop eindelijk de Heere zijn laatste bevel aan zijnen knecht Mozes geeft, om nu te gaan naar den berg Nebo, en wel op de hoogte van Pisga, om het beloofde land te zien en om aldaar te sterven, van vs. 48 tot het einde.

c. Maar eindelijk, eer Mozes van de aarde heenging, blijkens hfdst. 34, zoo vindt hij zijn hart uitgebreid in zegeningen over gansch Israël, in het drieëndertigste hfdst. : waarin wij vinden :

1. Eene voorafpraak, schijnende van Mozes zelve niet geschreven, behelzende eene getuigenis, wegens de gunstige hand Gods over Israël, en wegens de blijkbare afzondering en helpende hand Gods van en met Mozes, zooals dezelve ten allen dage over dat groote volk is gebleken, van vs. 1-5 ingesloten.

2. Mozes' zegenende woorden zelve, van vs. 6 tot het einde.

a. Eerst gaat hij van hoofd tot hoofd en van stam tot stam, en spreekt dus over elk der twaalf stammen in het bijzonder naar ieders stand eenen zegen uit, voorzeggende daaronder tegelijk, wat iederen stam wedervaren zou in het vervolg, van vs. 6-25 ingesloten.

b. En dan openbaart hij aan Jeschurun, namelijk, aan gansch Israël, zijn geloof en vertrouwen, dat hij op God had, opzichtelijk tot alle de twaalf stammen, wordende als weggevoerd in den Geest, vervuld met zegeningen en verhoogingen Gods over dit groote volk, van vers 26-29 ingesloten.

†. Eerst leidt hij Israël in, in de oneindige grootheid en almacht Gods, hun ten goede, en dat om hun hart brandende, geloovig en vatbaar te maken, voor hetgeen hij van binnen voor hen had, vs. 26.

††. Zoo brengt hij het voor het laatste uit; o! hij barst uit in geloovige zegeningen, over de gansche menigte, vs. 27.

†††. En eindelijk, wordt diezelfde Geest, die het gebed in zijn hart geformeerd had, in zijn hart ook een Geest der dankzegging. Hij was hier gesteld, als een, waarbij de begeerde zaak reeds geworden was, als een boom des levens; hij 'zag hier in den Heere Israëls heil, hunne redding en verlossing vooruit, door den verreijker des geloofs, en dat door alle mist en donkere wolken heen, en dus verhoogt hij God deswegens op eene hemelsche wijze, vs. 28, 29.

In vers 27 komt dan voor Mozes' geloovige zegenwensch voor het

laatste over gansch Israël. Dezelve is vervat in onze woorden, waarover wij naar tijdsomstandigheid iets wenschen te spreken, langs twee hoofddeelen. Wij vinden hier:

A. Mozes **gestaltelijk** opzien naar het hooge Wezen, om wat voor Israël van boven in **zijn** hart te krijgen, in **eenen tijd** van benauwdheid; hij zag **op** naar, en wenschte alles af van den eeuwigen God.

B. En dan de uitspraak van zijnen afgebeden zegen **zelven**: Hij zij u eene woning.

A. Aangaande het eerste, daarin slaan **wij** het oog:

A. Op het hooge Wezen; hij noemt den eeuwigen God.

B. Op Mozes' **gestaltelijk opzien** daarheen, om wat in zijn hart voor Israël te **krijgen**, in **eenen tijd** van benauwdheid.

A. Belangende het eerste, daarin slaan **wij** gade:

a. Het hooge Wezen ; hij noemt het woord God, **namelijk**, dat **drie-**eenig, zalig, geestelijk Wezen, vol van verrukkenwaardige volmaakt-heden, waardig dat alle knieën voor Hem buigen, en **alleen** genaakbaar in zijnen Zoon, die tot zijn volk zegt: als **gij** tot mijnen Vader gaat, noemt mijnen naam; die hier voorkomt, als de **Algenoegzame** in sterkte, als 'de God des eeds en des verbonds, die trouwe houdt in eeuwigheid, volgens Ps. 146 : 6; ja, in wiens gemeenschap en genieting allerlei **geestelijk** en tijdelijk heil voor een volk in het gemeen en voor een ieder mensch in het bijzonder ter voldoening alleen te vinden is.

b. Slaan wij gade Mozes' omschrijving van dat **hooge** Wezen; hij noemt daarbij het woord eeuwig, **de** eeuwige God. Hier wordt die man **Gods** **ingeleid** in de eeuwigheid van dat Wezen, of **daarin**, dat de Heere de God der eeuwigheid is.

1. Het woord eeuwig drukt **zooveel** uit als van ouds, **alzo** er geen woord is, dat het eeuwige **Gods** of de **onbegrijpelijke** eeuwigheid gepaster kan uitdrukken. Hierom hebben de Hebreëen de eeuwigheid **altijd** omschreven als nooit recht kunnende beschreven worden, en die omschrijving ontleent van dingen, die vanouds geweest zijn, als Ps. 55 : 20, de Heere, die van ouds zit, gelijk men in den **kanttekst** op Dan. 7 : 9, 13, waar de Heere de oude **der** dagen genoemd wordt, nader kan zien.

2. Verstaat derhalve door deze eeuwigheid **Gods**, niet alleen des **Heeren** volstreckte eeuwigheid van voren en van achteren, zooals daarvan geen zweem in een schepsel te vinden is, en dat op de **allervolmaaktste** wijze, hetwelk alle soorten van omschrijving, èn in begin, èn in voortgang, èn in einde ten eenenmale **uitsluit**, als Openb. 1 : 4 en Hebr. 13 : 8, maar voornamelijk ook hier die eigenschap **Gods**, waardoor de Heere alle bepaalde volmaaktheden oneindig te boven gaat, en **gevolgelijk Gods onafmetelijkheid**, onbegrijpelijkheid en onnaspeurlijkheid in zijne wegen met **zijn** volk, waarin volgens Jes. 64 : 5, eene eeuwigheid is, opdat zijne kinderen behouden worden; dit nu is de Heere God, die den hemel en de aarde geschapen heeft, alleen, volgens Jer. 10 : 10. **Wij** lezen, Gen. 21 : 33, dat, Abraham den

naam des eeuwigen Gods aanriep, gelijk ook Jes. 40 : 28, Rom. 16 : 26.

3. Eindelijk is op te merken, waarom Mozes hier in zijne toenadering tot God, van **geene** andere eigenschappen Gods melding maakt, dan van zijne eeuwigheid. Dat is, omdat alle volmaaktheden Gods in zijne eeuwigheid liggen opgesloten, en omdat de eeuwigheid wederom de ziel is van alle deugden Gods. O! in elke deugd of volmaaktheid Gods is eene eeuwigheid, gelijk ook omdat God eene eeuwige zorg en voorzorg over **zijn** volk draagt; hierom wordt God (betrekkelijk **zijn** volk Israël) genoemd, 1 Sam. 15 : 29, de eeuwigheid Israëls, en Jes. 57 : 14, die in de eeuwigheid woont, en wel tot dat einde, om levendig te maken den Geest der nederigen en het hart der verbrijzelden.

B. Belangende Mozes' gestalte, **hij** ziet op naar den eeuwigen God, om wat voor Israël te krijgen in zijn hart, in **eenen tijd** van benauwdheid; hierin slaan **wij** gade:

a. De reden, waarom Mozes voor Israël naar den eeuwigen God opzag; **namelij** k,

1. Het was nu met Israël tot het uiterste gekomen, zoodat zij, in de **engte** zouden raken en dat de Heere al zijne toezeggingen aan hen nu zou gaan vervullen. God moest nu werken. De Jordaan was voor hunne **oogen**; het land was tegenover hen, dat zij stonden in te nemen, waarover **zij** ingegaan zijnde, **geene gelegenheid** zouden hebben om weder te **keeren**. Het waren daar zeer sterke steden, die **zij** aan te doen hadden, en daarbij, alles zou in dat land hun vijand zijn; de bekende Amalek, de kinderen Enaks, waarvan de verspieters gesproken hadden, waren daar, en dus zou het nu op het leven af zijn, volgens. Num. 13 : 28, 29.

2. Wist Mozes ook, **wat** volk Israël was, **wat** er al in hun hart omging, als er tegenheden kwamen; wat heeft hij te stellen gehad met hunne murmureeringen en t wistingen, gelijk ook wat afgodische volkeren waren in Kanaän en wat afgodische harten had Israël, waardoor **zij** zoozeer in verzoeking zouden komen, om God door afgoderij tot toorn te verwekken, en dit was voor Mozes zeer zorgelijk.

3. Eindelijk woog op' Mozes' hart dit ook, dat hij van- dit volk nu stond te scheiden. De Heere had hem **zoo merkelijk** tot **eenen** leidsman, beschermer en bewaarmiddel van dit volk **gebruikt**, en nu zou hij dat groote, ja, dat ellendige, en echter dat van hem geliefde volk, **daar** zoo laten en aan een ander moeten overgeven. Het is waar, wel aan **eenen** godzaligen Jozua, die hen over de Jordaan en verder geleiden zou, met wien des **Heeren** hand ook zijn zou, maar echter neemt dit niet weg, dat Mozes Israëls heil en' hulp **bij** den Heere **zelve** zocht.

b. Mozes' **gestalte** zelve; o! uit al dien druk van binnen en uit liefde tot **dit** volk, zag **deze** man Gods naar boven, naar den eeuwigen God, om wat van binnen voor die arme menigte in **zijn** hart te **krijgen**.

1. Hij brengt hunne ellendige harten aan de voeten van den Messias, en daar breidt **hij** met **belijdenis** voor den eeuwigen God uit,

hunne gevaren, hunne geneigdheden en afgodische harten, hunne ongehoorzaamheden, hunne onvatbaarheden, om in rechte wegen met God te gaan, hunne dwaasheden, hunne vijanden, hunne diepe onmacht en dat zij het niet beter zouden maken.

2. Daarop vat hij den eeuwigen God op zijn eeuwig Woord en belofte.

a. De Heere had groote beloften aan hen gedaan, en in zijne waarheid was ook eene eeuwigheid.

†. God had aan Abraham, Izaäk en Jakob beloofd, als Hij het verbond der genade blijkbaar met hen oprichtte, Gen. 17: 26, 28, dat Hij de God huns zaads zou zijn, en hun dat goede land zou geven.

††. Ook had God groote dingen aan Mozes beloofd, wanneer de Heere hem afzonderde tot eenen leidsman van dat groote volk, namelijk, dat de Heere hen niet begeven noch verlaten zou, en dat (hoe sterk ook hunne vijanden waren) Hij hun echter het land Kanaän, hetwelk de Kanaänieten bezaten, ten erve geven en al hunne vijanden verdelen zou, volgens Gen. 28 : 13, vergeleken Exod. 23 : 23.

†††. Ja, zoo had de Heere deze groote belofte aan Israël **zelve**n gedaan, bij de oprichting van het Sinaïtiesche verbond, Exod. 19, waarin de Heere eischen gedaan had, welke zij zonder den Heere nooit getrouw zouden nakomen, maar waarop niet anders te wachten was, dan overtreding op overtreding.

b. Gevolgelyk, zoekt Mozes, uit gevoel van onwaardigheid van zichzelf en van dit arme volk, voor hen in het hart Gods in te dringen, en opnieuw gesterkt te worden met den staf der belofte, volgens Ps. 23: 4, en dus voor hen van boven, binnen in zijn hart wederom wat te krijgen, ten einde hij hen weder sterken mocht, eer hij heen ging. Hij kende het pleiten in nederigheid voor hen aan de voeten van het Lam, geslacht van de grondlegging der wereld, alsof hij zeide: wel, Heere ! het is mij niet evenveel, onder wiens bescherming zij staan ; o! Gij hebt het geweten, wat volk zij waren, en wat hart zij hadden, en hoe zij het maken zouden, eer Gij uwe belofte deedt, en eer Gij aan Sinai's berg hen opnaamt; en eindelijk tast hij toe, omdat God een groot God is, de eeuwige God, en oefent geloof op God en op zijn Woord, en zucht dus niet alleen geloovig om des Heeren tegenwoordigheid bij hen, maar om zijne gunstige tegenwoordigheid in genade met hen, waarom het hem te doen was, als hij zegt, Exod. 33 : 15, Heere, indien uw aangezicht niet mede gaan zal, doe ons van hier niet optrekken. O! wat lag dit volk op het hart van dien man en wat droeg hij het tot zijn einde toe!

3. Eindelijk ziet hij uit dit alles, hoe gelukkig een land of volk is, dat zulk een Mozes, zulk een leidsman en tegelyk zulk een bidder heeft, die niet alleen den uitwendigen, maar die den inwendigen stand eens volks voor God op zijn hart draagt, en die in staat is, om voor een zondig en oproerig volk bij God tusschen te treden, en die door genade voor zulk een volk wat van den hemel aan de voeten van den Heere Jezus weet te krijgen. Ziet eens, wat hij van boven voor hen heeft gekregen ; dit is ons tweede stuk.

B. De uitspraak van **Mozes'** afgebeden zegenwensch **zelve**n, waarvan het eerste deel voorstelt, de beveiliging, die God zelf voor Israël zijn wilde. Mozes zegt: de eeuwige God zij u eene woning; hierin staat ons te letten:

1. Op de kracht der spreekwijzen,

a. Sommigen lezen dus: zijne woning is boven van ouds, volgens Ps. 113 : 5 en 115 : 16, zooals het woord eeuwig veel uitdrukt, en dan zou de zin van den zegen **zijn**: de woningen **Gods** in de hemelen, die zijn ook uwe woningen; dat is, hoe het ook ga op de wereld, ach! dat **gij** daar komt, dat dit uw tehuiskomen **zij!**

b. Anderen lezen dus: uwe woning, o Israël! is van ouds, en dan zou de zin van den zegen zijn: de bewaring **Gods** is over u van ouds geweest, van het begin dat God u opnam, en derhalve, **hetzij** zoo verder en in het vervolg; **namelijk**, God doe daar **zó** en **zó** toe!

c. Maar eindelijk, is het eenvoudigste, dat men het opneemt, als in den tekst, **namelijk**: uwe toevlucht, o Israël! is of zal **zijn** de eeuwige God, en dan zal, het woord woning ontleend zijn van, en beduiden eene verbergplaats of eene hut op een open veld, waarheen en waaronder bouw- en akkerlieden tegen allerlei onweders, stekende zon, of andere tegenheden vluchten tot hunne bescherming en verkwikking; in dien zin zegt David, Ps. 27 : 5, Hij versteekt **mij** in **zijne** hut ten **dage** des kwaads, Hij verbergt **mij** in het verborgen **zijner** tent.

2. Op de zaken, die onder deze **spreekwijzen** liggen opgesloten, dat de eeuwige God voor Israël eene woning **zij**.

a. Daardoor verstaat Mozes in het gemeen, dat de **gunstige** inwoning of tegenwoordigheid van den eeuwigen en **onveranderlijken** God in genade onder Israël- blijve, zooals alle bijzondere **genaden**, geestelijke gaven en alle lichamelijk heil en voorspoed bijzonder van dat **gunstig** open **oog** over een volk af hangen, gelijk het' in dien zin veel voorkomt in de **Psalmen** van David, als Ps. 13. O! hierop was Mozes **zoo** gezet, eer hij zich tot **eenen** leidsman Israëls aan God overgaf, zoodat de Heere tot hem **zeide**: moet dan mijn aangezicht met u medegaan, om u gerust te stellen? Exod. 33 : 14.

b. In het bijzonder verstaat Mozes hierdoor, dat de Heere God zijne onveranderlijke gunst en bescherming in den Messias over zijn gekend en geloovig volk, en ook zijne gemeene goedheid en bewaring, om **zijns** verbondswil, over de gansche menigte van Israëls volk, tegen al hunne geestelijke en lichamelijke vijanden, blijkbaar mocht maken, en **gevolgelyk** dat gansch Israël aan den eeuwigen God **zelve**n in zijne kracht bevinden mocht datgene, waartoe eene zeer sterke en onverwinnbare woning, in tijden van benuwdheid en ongelegenheid, aan iemand dienstig is: laat ons derhalve eens nagaan, hoe en op wat wijze de eeuwige God voor een volk of mensch al eene woning wil **zijn**.

†. **Gelijk** eene eigene woning tot gerustheid dient voor iemand, al zwerft **hij** elders om, echter heeft **hij** een tehuiskomen. Wat anders is het, als iemand als een balling omzwerft, en niet weet waarheen,

en nergens ontvangen wordt; dus wil de eeuwige God **Zichzelven** tot een tehuis komen geven en stellen voor **zijn** volk, ten einde **zij** onder al de omzwervingen en **jagingen** hunner **vijanden** een oog op Hem zouden houden. **O!** eene woning maar in het oog te hebben ia ongelegenheden, geeft gerustheid en moed, dus ook hier: hoe het **Gods** volk ga, die groote belofte behoort hun, Jes. 32 : 18, en **mijn** volk zal in eene woonplaats des vredes wonen en in wel verzekerde **woningen** en in stille geruste plaatsen. Hiervan is het, dat **zij** dan onder al de wederwaardigheden zeggen, daar is evenwel een God in Israël, en zooals David zegt, Ps. 9 : **10**. De Heere zal een hoog vertrek **zijn**, ten tijde van benauwdheid.

††. **Gelijk** eene woning tegen onweders en tegen andere tegenheden tot eene toevlucht dient, in tegenstelling van buiten dat te moeten vergaan, dus wil de eeuwige God **voor zijn** volk eene toevlucht zijn, maar ook eene eerste toevlucht; namelijk **zoo**, dat zij niet eerst naar de middelen, naar **wagenen**, en paarden, en bondgenooten vluchten, en dan **zoo** wat achteraan praten van de hulp van den eeuwigen God, maar dat zij eerst en meest, ja, alleen naar God vluchten, en dat **zij** dan, uit gehoorzaamheid aan den Heere, getrouw alle middelen als middelen gebruiken. Want dit vluchten naar die woning sluit het gansche geloofswerk en het vertrouwen op den Heere in, en dat is wel **duidelijk** een eerste, en geen achternawerk, evenals David, Ps. 91 : **2**, dat lag eerst in zijn hart: ik zal tot den Heere zeggen, mijne toevlucht en **mijn** burcht, op welken ik vertrouw. Laat dan geestelijke of lichamelijke onweders vallen, volgens Ps. 46 : 3—6, al is de beroering nog **zoo** groot, God is ons eene toevlucht. Heere! (zegt David) Ps. 91: 9, **Gij zijt** dan nog mijne toevlucht; dus wil God; volgens Ps. 90 : **1**, eene toevlucht **zijn** van geslacht tot geslacht.

†††. **Gelijk** eene sterke woning tegen allerlei gevaren en **vijanden** tot eene beveiliging dient, aldus wil de eeuwige God in **tijden** van benauwdheid zijns volks sterkte, vastigheid en veiligheid zijn. Salomo zegt, Spreuk. 18: 10, De naam des **Heeren** is een sterke toren; de rechtvaardige zal daarheen **loopen** en in een hoog vertrek gesteld worden, in tegenstelling van sterke steden, schansen, sterkten en vaste burchten, die beklommen en nedergestort kunnen worden, volgens Amos 3 : 11 en Jes. 31: 3, waarvan Israël veel de waarheid heeft ondervonden, en ook in tegenstelling van alle vleeschelijk vertrouwen, volgens Jes. 30: 3, De sterkte van Farao zal u tot schaamte zijn, en de toevlucht onder de schaduw van Egypte tot schande; en volgens **Micha** 1 : 14, De huizen van Achzib zullen den koningen Israëls tot eene leugen **zijn**. Derhalve is het wat veilig in deze sterkte te zijn, volgens Ps. 46 : 2, 3, Al veranderde de aarde hare plaats, en al werden de bergen verzet, **zulkeen** behoeft niet te **vreezen**; de Heere is zijne sterkte, en zoodanig **krachtelijk** bevonden in **tijden** van benauwdheid. David zegt, 2 Sam. 22: 2, 3, De Heere is mijn rotssteen en mijn burcht en **mijn** Uithelper. God is mijne rots, ik zal op Hem **betrouwen**, mijn hoog vertrek; en hierom bidt **hij**, Ps. 31: 3, Red **mij**

haastelijk, o Heere ! wees mij tot eenen sterken rotssteen, tot een zeer vast huis, om mij te behouden.

††††. Gelijk eene koning bijzonder tot verkwikking dient tegen eene brandende en stekende zon, en tegen alle soorten van tegenheden, om met zijne nauw vereenigde vrienden in benauwde tijden gemeenschap te oefenen, zoodat, volgens Jes. 6 : 13, de een den anderen, als de haageiken, tot eenen steun dient; **dus** wil de eeuwige God Zich tot eene woning geven, ten einde zijn volk tegen de hitte der verdrukking en der vervolging daar in zijne gemeenschap als onder eene schaduw neder zou zitten. Ja, ten einde zij, met hunne vereenigde broeders en zusters, daar over eenerlei zaken op aarde te zamen zouden stemmen, tot onderlinge sterkte, verkwikking en bemoeiding in den Heere; en ten einde zij ook 'daar de oordeelen Gods, die buiten die woning op de aarde vallen, te zamen zouden ontwijken, Ps. 9 : 15, en den Heere deswege zouden verhoogen. Dus is deze woning als eene binnenkamer, volgens Jes. 26 : 20, waarin God zijn volk bewaart en werkzaam maakt, totdat de gramschap overga. Wij lezen van de dochter Zions, Jes. 4: 4-6, nadat de Heere haar van haren drek gewasschen zou hebben en er verandering onder een volk gekomen zou zijn, door den Geest des oordeels en der uitbranding, dat God zelf over haar eene wolk en vuurkolom ter beschutting en leiding, voor dag en nacht, zou scheppen, en dat hij eene hut zou zijn, tot eene schaduw des daags tegen de hitte, en tot eene toevlucht en verbergung tegen den vloed en tegen den regen.

†††††. Gelijk eene hooge woning of toren zeer dient, om van daar de gelegenheden van de dingen beneden recht te zien, en om de allerheerlijkste dingen, die beneden zijn, gering en nietig te beschouwen, aldus wil de eeuwige God zulk een hoog vertrek voor zijn volk zijn, ten einde zij in zijne gemeenschap en bij zijn licht, van die hoogte, al die dingen hier beneden, ja, de allerheerlijkste zaken der wereld recht in zijnen aard, natuur en nietigheid beschouwen, gelijk ook wat er omgaat onder de kinderen der menschen. Dus moeten wij eerst daarboven zijn, eer wij tegen den verbodsdag, landen en kerken, en groote en kleine huizen zullen kunnen bezien, en eer het schepsel en zijn doen en zijne heerlijkheid klein zal zijn in onze oogen.

††††††. Ja, eindelijk, en dat alle natuurlgke woningen overtreft, alwaar geene onbetwistbare eigendommen? of geene onverwinbare kracht bij plaats heeft in eene wereld, die in het booze ligt; zulk eene woning wil God voor een volk in het gemeen, en voor ieder van zijne kinderen in het bijzonder zijn; namelijk, eene eeuwige, eigene woning, welker eigendom nooit, al spanden alle koningen over de geheele wereld te zamen, kan worden betwist; ja, zoo onverwinbaar sterk, dat ze nooit kan benadeeld of gewonnen worden. In deze woning zat de profeet Eliza met zijnen jongen, 2 Kon. 6: 13-17. De koning van Assyrië zond een groot heir op hem af, en hij zat in Dothan in zijne rust, en de Heere opende op de bede des profets de oogen van den jongen, die vol vrees was, zoodat hij ook zag, waar

hij was en wie rondom hem was, en toen zat hij ook in zijne rust. Dus zijn er groote beloften aan Ónze dagen gedaan, onder anderen, Jes. 26 : 1-4, Te dien dage zal dit lied gezongen worden in het land van Juda: Wij hebben eene sterke stad; [God] stelt heil tot muren en voorschansën. Doet de poorten open; dat het rechtvaardige volk daarin ga, hetwelk de getrouwigheden bewaart. Het is een bevestigd voornemen; Gij zult allerlei vrede bewaren, want men heeft op U vertrouwd. Vertrouwt op den Heere tot in der eeuwigheid; want in den Heere Heere is een eeuwige rotssteen.

3. Eindelijk staat ons te letten op Mozes' zegenwensch, als hij toe- bidt: de eeuwige God zij u eene woning. De man Gods wensch hier:

a. Ontkennender wijze, dat Israël van alle toevluchten der leugenen mocht afzien, ja, mocht afgetrokken worden van het vluchten tot de leugen en van het verbergen onder de valsheid, volgens Jes. 28 : 15, en van alle vertrouwen op prinsen, op menschenkinderen, bij wie (op zichzelf aangemerkt) geen heil is, volgens Ps. 146 : 3; en ook af- raken van behoudenis alleen te zoeken bij bondgenooten, vermits God, de rotssteen, (waaruit zij uitgehouwen waren, die de eenige oorzaak was, dat zij waren, die zij waren) een jaloersch God is, die niets minder kan dulden, dan dat zijne eer aan anderen wordt gegeven, en waarvan zij reeds de smart gevoeld hadden, nadat zij het zoo aan Sinaï gemaakt hadden.

b. Stellender wijze wensch Mozes aan Israël:

†. Dat de eeuwige God Zichzelfen steeds voor hen, in al hunne zware omstandigheden, openzetten mocht, tot hunne toevlucht, sterkte en veilige gerustheid; nu zou het er eerst op aankomen. Dat zij der- halve op Hem eeniglijk mochten zien en dus alleen hunne hoop op God stellen, als zijnde, volgens Nah. 1: 7, goed en ter sterkte voor zijn volk, (bijzonder) in een dag van benauwdheid, en kennende dan op eene bijzondere wijze degenen, die op Hem vertrouwen. Hieronder behoort wat Mozes wensch:

††. Dat onbekeerden, onveiligen, omzwervenden buiten deze sterke woning, geene rust vinden mochten, maar dat zij deze veilige woning voor zichzelf met haast zoeken mochten, en Messias, als de eenige deur, om door Hem in te gaan, volgens Joh. 10: 7, om dus voor eeuwig geborgen te worden en om dan geoedigd al die macht van vijanden aan te kunnen doen en zelve bewaard te worden; want het zal, volgens Jes. 32 : 19, buiten deze woonplaats des vredes, deze wel verzekerde woning, deze stille geruste plaatsen, vreeselijk hagelen; daar zullen verschrikkingen Gods neervallen.

†††. Dat Gods volk hunnen sleutel van deze hunne woning toch wel bewaren mochten, namelijk, dat zij daarnaar staan mochten, om dicht bij hun hart en bij den Heere te blijven, ten einde Messias, als hunne deur, voor hen open blijve. Wat kan een geloovige hier niet ligt den sleutel zijns geloofs (als het ware) verleggen, zoodat het is, alsof hij hem verloren heeft; ja, het zoo maken, dat hij die deur zoekt en niet vindt! Mijn Liefste, zegt de bruid, Hoogl. 5: 6, zocht ik, maar ik

vond Hem niet; en Jes. 59 : 2 lezen wij, dat ongerechtigheden scheiding maken tusschen den Heere en de ziel.

††††. Bijgevolg, dat Gods volk moge zoeken bewaard te worden bij een ingekeerden en afhankelijkten toestand, door het dicht te houden bij hunnen oversten Leidsman, zoodat zij ten allen tijde, naar binnen en naar boven keeren en vlieden kunnen; zulk eene toevlucht naar binnen, op al wat ontmoet, is (als eene sterke bewaring) zeer tot sterkte en verkwikking; David zegt, Ps. 71: 3, Heere, wees Gij mij tot een rotssteen, om er in te wonen, om er gedurig in te gaan, dat is dat steeds schuilen en verbergen van zich in den Heere.

†††††. Ook dat Gods volk, wanneer het onder gemis en verberging van Gods aangezicht is en het zijne woning niet in het oog kan krijgen, maar om zijne zonden moet omzwerven, haastelijk toch bij zichzelfen kome en langs den weg van vasten en bidden, de oorzaken zoeken uit te vinden en in zijne schuld voor God te vallen, haastelijk wederkeeren, en zijne woning wedervinden moge, dan is het tijd van vasten en bidden, als de Bruidegom is weggegaan; dit zegt Jezus nadrukkelijk, Matth. 9: 15, dat die dagen aanstaande waren. Dus dienden de verbodsdagen oudtijds voor het geloovig volk tot diezelfde einden, als waartoe zij nu in den dag des Nieuwen Testaments zijn geschikt.

††††††. Dus eindelijk wil Mozes zeggen: o, mijn volk! de eeuwige God openbare Zichzelfen, leere u Hem zoeken, beware u digt bij en achter Hem, zette u steeds in een betamelijken toestand, zoodat gij zoekt te krijgen dat gij niet hebt en te behouden dat gij hebt, en brenge u weerom wanneer gij afgeweken zijt! Hij zij u eene woning, ja, eene eeuwige en onveranderlijke woning! zijne eeuwigheid in zijne onveranderlijkheid zij met u!

TOEPASSING.

Ziet daar vrienden, van eene woning gesproken, die elk onzer in het bijzonder noodig heeft. Zij is ruim genoeg om ons allen te besluiten, zij is vast en sterk genoeg om ons allen te beveiligen, ja, het is een boog vertrek, dat wij nu in dezen tijd allen noodig hadden, om ons zelfen, onze huizen en familiën, ja, om den in- en uitwendigen toestand van ons Nederland, van die hoogte te bezien.

A, Ei! overweegt het eens, omzwerfend mensch hier buiten.

a. Hebt gij deze woning niet noodig?

2. Voor uwe arme ziel, om die te bergen tegen de hagelbuien van Gods toorn? O mensch! gij zijt op den weg naar de eeuwigheid, gij gaat onveilig, de bloedwreker is u op de hielen, vindt gij de deur Christus niet, uwe verwachting is onbeschrijfelijk ellendig, en wie gelooft zulks? Gij slaapt eenen doodslaap, en wie zal u wakker maken? Het is buiten ons en aller schepselen bereik. O! het machtige woord van boven moet het alleen doen, volgens Ef. 5 : 14, Ont-

waakt **gij**, die slaapt en staat op uit de dooden, en Christus zal over u lichten.

2. Ja hebt **gij** deze veilige woning niet noodig, tegen alles wat op dien gevaarlijken weg u ontmoet, hetwelk op het verderf van uwe ziel toelegt?

a. O! die heer, dien **gij** dient, is steeds **bij** u en vervult uw hart hier met vreugde, al weet hij wel dat uw lachen hier al is, naar Salomo's woord, Pred. 7:6, gelijk het geluid van doornen onder een pot, en dat het alles veranderen zal in schreien en weenen, ja in hullen wegens weedom des harten en verbreking des geestes; o mensch! waar zult **gij** blijven als **gij** het hier niet ontvlucht?

b. Daarbij zijn al de oordeelen Gods, die er over de aarde vallen, in het bijzonder tegen u, behalve de sterke koning der verschrikking, de dood, die alle dagen maar wacht op bevel, om den laatsten slag aan uw leven te leggen en u te brengen onder het geweld des grafes en des tweeden doods; waar zal het aankomen wanneer **gij** hiertegen deze geweldige en sterke verbergplaats niet vindt?

3. Hebt **gij** dit hooge vertrek niet noodig in dezen tijd, om recht biddag te kunnen houden?

a. **W**ar zult **gij** biddag houden, wanneer **gij** hier buiten zijt? O! Gods volk komt hier in de gemeenschap van eenen drieëenigen God te zamen, en hier buiten, op het vlakke des velds, zal het verschrikkelijk hagelen, wat zult **gij** daar buiten uitrichten?

b. Vanwaar zult **gij** de gesteldheid van uzelf, uw huis en familie, en van onzes lands in- en uitwendigen toestand bezien kunnen, zoo **gij** in dit hooge vertrek niet komt? **gij** weet, dat men van eene hoogte nederziende, zelfs op de allerheerlijkste dingen en op de aardsche heerschappijen, zeggen moet, gelijk Ps. 39:7, Immers wandelt een mensch als in een beeld! hebt **gij** het dan niet noodig?

c. Ja, waar zult **gij** het biddagswerk leeren, wanneer **gij** met Gods volk in deze woning in die school niet verkeert? wie zal u raad geven en besturen, wat er in uw hart en huis verbeterd zal moeten worden en hoe **gij** dat doen zult? hoe **gij** den godsdienst in uw huis zult herstellen? hoe **gij** de afgoden in Jezus sterkte zult aantasten? ja, is er een afgrijselijke afgod, hoe **gij** hem zult uitroeien? en dat zonder verschooning; of **gij** moest van nu af aan van gedachten zijn, om niets te verbeteren en om alles maar te later in dien staat als tevoren; maar mensch, dan bekent **gij** met sprekende daden, dat **gij** den dood liefhebt en dat **gij** dien kiest boven het leven; maar in deze woning alleen valt dat woord, Ps. 33:8, Ik zal u onderwijzen en u leeren van den weg, dien **gij** gaan zult, Ik zal raad geven, mijn oog zal op u zijn. Wat zult **gij** dan doen, wanneer **gij** hier buiten blijft?

b. U die meer of min begeerig zijt naar deze woning, uit gezicht en gevoel van gevaar, daar buiten, raad ik:

1. Het is waar, **gij** zijt daar buiten op het vlakke des velds in een gedurig gevaar, maar het beste is nu, dat **gij**, als een arme bedelaar, aan de deur van deze woning gaat liggen klagen en kermen, name-

lijk, aan de voeten van den Heere Jezus; klaag daar uwe diepe ellende en dat het er zoo gevaarlijk met u uitziet, en roep veel dat Hij souverain vrij is en dat gij niet waardig zijt dat Hij u open doe; wie weet hoe haast gij ondervinden zult dat zijne ingewanden van liefde over u rommelen.

2. Maak aan die deur nu eene pleitrede van het groote werk dat de eeuwige God in dezen tijd van u eischt, zeg, Heere! hoe zal ik biddag houden zonder mijn oordeel te verzwaren, als Gij mij niet binnen brengt? Hoe zal mijn hart veranderd worden? Hoe zal uw vervallen dienst in mijn huis hersteld worden? Wat en hoe zal ik verbeteren? O! wie weet wat God doen zoude?

3. Zijt gij als in het voorhof en ziet gij dat de deur van dat heilige als met een reet opengaat: O! treedt als een onwaardige toe, ei! treedt niet terug wegens niet durven, omdat het u te heerlijk schijnt en gij te slecht zijt, dat de Heere zulke heerlijke dingen aan u doen zoude; zeg liever: Heere! ik heb gehoord dat gij omtrent biddags-tijden menigeen wel hebt ingelaten, zie daar ben ik ook; maar verklaar gedurig den Heere vrij en uzelfen zulks onwaardig; o! werk toch gemoedigd aan de zijde Gods, Hij zal hen, (dien het er waarlijk om te doen is) helpen in het aanbreken van den dageraad; zoek derhalve toch deze veilige schuilplaats, dan hebt gij een dierbaar tehuis komen, ja, eene sterkte, ja, eene verkwikkelijke onbetwistbare eeuwige woning, en dan zult gij in het midden van alle gemeene gevaren, volgens Ps. 91: 1, vernachten onder de schaduw des Almachtigen.

B. Kinderen van God., wien, wat uw staat betreft, de eeuwige God tot eene woning geworden is, en uit dien hoofde is uwe ziel, hoe alles ook ga, voor eeuwig geborgen; maar

a. Zult gij in dezen tijd nuttig worden en voor Nederlands groote volk met een Mozes opzien, om van den eeuwigen God wat te krijgen, tot sterkte in eenen volgenden benauwden tijd, dan zullen velen hunne woning, waar zij zoo lang buiten gewend zijn, voor zichzelf eerst weder op te zoeken hebben, daartoe hebt gij noodig voor uzelfen:

1. Na te gaan hoever gij u van die toevlucht en sterkte bevindt, wanneer gij ze zoo 'zeer noodig hebt in eenen benauwden tijd voor uzelfen; in gevallen openbaart het zich waar men uitgevallen is, en dat moet al heel wat drukken, voor een kind van God dit zelf zal erkennen, wegens den inwonenden hoogmoed; ziet het maar aan dit eene, in eene schielijke ongelegenheid waar is dan het hart gewoon heen te vluchten, namelijk, eerst naar binnen en naar boven, of eerst naar tweede oorzaken, naar de middelen en naar zijn eigen reden? dit kan men haast weten als men wil; het oordeel zal God wel eerst noemen, maar het hart zit in al zijne redenen en middelen, eer het er aan denkt, en eer men er om dacht, moest het hart gewend zijn naar God te vluchten; ziet eens hoever gij dan van die woning zijt?

2. Gelijk in uwe eerste bekeering, u neer te leggen, zooals gij zijt, aan de deur van deze woning, uw diep en ongekend veraf en inge-

wikkeld **zijn** met de wereld en met hare gewoonten, dat moet **gij** aan de voeten van den Heere Jezus klagen en uitbreiden, en hoe onbruikbaar **gij** daardoor voor het gemeen zijt geworden; vergelijkt uzelf niet **bij** het hedendaagsche Christendom, maar **bij** den Bijbel, en ziet ook op voorbeelden voor honderd jaren, wanneer er minder woorden en **ongelijk**, meer en gewichtiger bevestiging was; woorden zijn er thans uitgezocht genoeg, maar aan de zaken. der woorden in het hart overgedrukt, ontbreekt het; nu is het staatkunde en **vlesche**lijkheid in de kerk, en ze behoort er niet. Och! of uwe ziel aan Jezus' Voeten smelten mocht en **Hij** u eens op nieuw opname en u zette in een uitnemender en thans veel ongekenden weg! en of **gij** dus onder die nauwste en bijzonderste leiding van Jezus' hand weder komen mocht en daar **leeren** lasten van anderen en van het gemeen voor God weêr te kunnen dragen, en het biddagwerk in den geest te kunnen verrichten !

b. Ziet derhalve dat **gij**, toch in deze ruime woning, in deze sterkte, in dit hooge vertrek **gestaltelijk** komt, en wekt er velen toe op, o m met dat volk **Gods**, dat **zijne** woonstede bewaard heeft, daar te zamen te vergaderen.

1. Zoekt dan van die hoogte, uit dat hooge vertrek, Nederland te bezien.

a. Hoe het land is, **namelijk**, hoe God het vrijmachtig en in gunst heeft opgericht en in genade daar **blijkbaar** heeft gewoond en het menigmaal langs zijne gunstige wegen en middelen uit zware engten heeft verlost en bewaard, en hoe het echter is geworden een ondankbaar land en een land van zware ongerechtigheden. O! mocht **gij** eens te zien **krijgen** wat er al schuilt, waarover des **Heeren** toorn **billijk** is ontstoken en waarom het thans een zinkend land is!

b. Hoe gevaarlijk het staat, **namelijk**, hoe het thans wel hoog is in het oog, zoodat 'koningen en vorstendommen er op zien, en Nederlands gunst hoog schatten, maar hoe Nederlands volk zulks niet klein maakt voor God, en bijgevolg daardoor zijnen val zoude kunnen verhaast worden. Och! wat helpt mij dat, of ik al voor een groot **rijk** man gehouden en geschat wordt, en als ik best weet dat zulks **zoo** breed niet is en het in de gevallen wel anders zou uitkomen, en als ik daar dan nog hoog op werd, waar zou dat aankomen? Dus is Nederlands stand gevaarlgker dan men denkt, te meer, als wij nu in **eenen** oorlog geraakten, waarin wij den eeuwigen God niet met ons zouden hebben, dit zou onze ondergang zijn.

2. Zoekt ook uit dat hooge vertrek, **Gods** kerk, de voornaamste steun van Nederlands huis, te bezien.

a. **Zijne** diepe ongesteldheid, **namelijk**, **zijne** laagheid, verdeeldheid, sleurwerk, vleschelijken handel in de dingen **Gods**, ja, zijne lusteloosheid, door zijne vleschelijkheid, het is daar overal **zoo** schrikkelijk niet als slagorden met' banieren, wegens de heerlijkheid **Gods** die'er op moest liggen; en derhalve mocht het rechte **weenen** inplaats van het gejuich eens komen! gelgb Ps. 137 : 1, 2, 0! aan de rivier

van Babel liever gaan zitten weenen, gedenkende aan Sion, en liever voor eenen tijd de harpen aan de wilgen gehangen!

b. Vrienden ! dan zult gij ook zien en gelooven kunnen dat het oordeel is begonnen van het 'huis Gods, volgens 1 Petr. 4 : 17, bijgevolg, dat die voornaamste pilaar zwak is geworden; die daar wat van zien, keeren in hunne binnenkameren en verbergen zich, als niet durvende voor den dag komen, dewijl velen het niet kunnen dragen, die maar oppassen om iemand schuldig te maken om een woord.

3. Zoekt ook uit dat hooge vertrek Nederlands huizen te bezien, o! doorloopt onze stad, het doen en laten van groot en klein, die onverantwoordelijke onwetendheid, ongodsdienstigheid en afgoderij, in het midden van het licht der waarheid; immers is elk, van den eersten tot den geringsten, van zijne betrekking afgeweken, elk leeft hooger dan zijn stand, elk richt in zijn hart en huis zijn afgod op; o! was Gods volk hier vrij! Ja, zoekt die algemeene ernsteloosheid, in het voortzetten van onzen dierbaren en zoo duur verkregenen godsdienst te zien, als voor Gods aangezicht en in zijn licht, daar het pausdom veel ernstiger is in het voortzetten van zijn godsdienst, onder kinderen en anderen.

c. Vrienden! laat deze eeuwige woning u ook in dezen tijd verstrekken tot eene **verkwikkelijke** vergaderplaats, waar gij met Gods volk te zamen komt om de zaken van het gemeen, en het gestel, zoo als gij het vindt, op te nemen en uit den grond daarmede voor den Heere samen te werken; in die woning, in die gemeenschap van een Drieënen God.; met eenen Borg aan de hand, die tegelijk een leidsman van blinden is, zijn alle dingen mogelijk te verkrijgen; en daarom zullen wij u nu nog eenige dingen ter onderrichting, in dit groote werk dat **aanstaande** is, aan de hand geven.

1. Voor den biddag, van nu af aan, zoekt te zamen toegang, elk in zijne verborgene eenzaamheid, ja vrijheid, om daar met het **gansche** matte hart en met het gansche kranke hoofd van Nederland, u aan te bieden.

a. Dat gij den last van 's lands groote schuld op u mocht kunnen nemen, om **daarmede** te bukken voor de hoogste Majesteit. O! verzwart daar denzelven en breidt hem voor God uit, tegenover de oneindige goedheden, weldaden en menigvuldige bewaringen Gods.

b. Dat gij er mede naar Christus moogt zoeken te komen, als Nederlands Hoogepriester, wiens bloed genoegzaam is om zoowel gansch Nederlands zonden als de zonden van eene ziel af te wasschen.

c. Dat gij Hem ook als Koning inroept, ten einde Hij, als die held zijn zwaard aangorde en dat Hij dus zelf verbeterde, dit **werk** zal toch.. door zijne hand gelukkig moeten voortgaan; ja, ten einde Hij Nederlands vastigheid moge worden en blijven en Hij ons land bij zijne vrijheid en godsdienst moge bewaren en uit al zijne ongesteldheden herstellen, tot wier einde Hij de harten van de machten des lands bewerkte, opdat zij in dezen **zorgelijken** toestand van tijden en zaken, waarin wij thans van de blijkbare, voorzienige en besturende hand

Gods afhangen, die middelen beramen naar Gods wil, in zijne gunst, als nu dienen kunnen ter beveiliging en oprichting van Nederland.

d. Dat gij ook ondertusschen nu en dan te zamen komen moogt, om elkander te verhalen hoe gij het in het verborgene al vindt, hoe ver gij het brengen kunt, wanneer gij voor God met de zaken van het gemeen werkt. O, vrienden! dit kan sterken, en zoo samenstemmende maken over eenerlei zaken op aarde.

2. Eindelijk, op den uitgeroepen verbodsdag, zoekt te verschijnen onder de genademiddelen met uw werk dat gij in de voorbereiding gehad hebt. O! dat gij uwe verbintenis aan den Heere, het verbond daar ook moogt kunnen vernieuwen, en och mocht gij er dan gansch Nederland onder kunnen begrijpen! en wel tegen al het kwaad dat gij uit die hooge woning in Nederland gezien hebt en ook tot volbrenging van de hervorming en al dat goede, waartoe uwe ziel lust heeft; dat gij uwe zuchtingen, in uwe voorbereiding opgezonden, ook daar met de openbare gebeden moogt paren, zoo van die als van alle kerken in Nederland, gelijk ook van anderen, die met en voor ons strijden in de gebeden; en ten laatste, dat gij onder de verkondiging des Woords meest uw oog moogt houden, waarheen Gods knechten al worden gestuurd en wat de Heere door dat woord der tong ten antwoord tot uwe ziel spreekt. Weet toch, dat de verbodsdag eigenlijk de dag is tot het openbare werk, het werken voor den Heere met de zaken van zichzelf en van het gemeen, in het verborgen, is voornamenlijk voorbereids- en nabetrachtingswerk. Zietdaar, vrienden! eenige' dingen ter besturing; o, dwaas! die er zijne hand in eigen kracht aan slaat; wijs! die arm, ontbloot, ontledigd en hier dwaas wordt, om wijs van boven geleerd te worden, en die hier eenen oversten leidsman heeft aan zijne hand en zijnen Geest ten voorbidder van binnen; dan zal men 'ondervinden, volgens Ps. 46: 12, De Heere der heirscharen is met ons, de God Jacobs is ons een hoog vertrek, Sela! Amen, het zij zoo!

DE HEERE, DE ONDERSTEUNER VAN ZIJN VOLK, EN VERDELGER VAN DIENS VIJANDEN.

OF

Eene verhandeling, gedaan op Biddag.

En van onder eeuwige armen: en **Hij** verdrijve den vijand voor uw aangezicht, en zegge: verdelgt.

DEUT. 33 : 27b.

WIJ hebben de laatste maal, als wij volgens het eerste gedeelte dezer woorden iets ter voorbereiding spraken, in het breede gezien, hoe Mozes op Gods bevel, Deut. 3: 23-28, in hfdst. 31, 32 en 33 van dit boek, zijn werk onder Israël ging afdoen, gewillig en bereid zijnde om den Heere te volgen. Derhalve zullen wij nu alleen maar zeggen, dat wij in dit zevenentwintigste vers vonden:

1. Mozes' gestaltelijk opzien naar het hoogste Wezen, om in zijn hart voor Israël van boven wat te ontvangen in eenen tijd van nauwheid. De eeuwige God.

11. De uitspraak van Mozes' afgebeden zegen zelve: Zij u eene woning, en van onder eeuwige armen.

Het eerste hebben wij toen afgehandeld en van het tweede meteen het eerste gedeelte gezien, namelijk, de toevlucht en beveiliging, die God zelf voor Israël zijn wilde, de eeuwige God zij u eene woning. Zoodat ons twee zaken overig bleven.

A. De onderschraging tegen bezwijken, welke de eeuwige God aan Israël in die woning wilde doen ondervinden, als Mozes zegt, de eeuwige God zij u van onder eeuwige armen.

B. En dan hetgeen de eeuwige God aan Israëls vijanden doen wilde, als Mozes zegt: En **Hij** verdrijve den vijand voor uw aangezicht, en zegge : v e r d e l g t .

A. Wat het eerste betreft, daartoe behooren die woorden: En van onder eeuwige armen.

Hier staat ons te letten:

1. Op de kracht der spreekwijzen, met een woord.

a. Sommigen dergenen, die de vorige spreekwijzen lezen, zijn (te weten Gods) woning is boven van ouds, en die zij dan verklaren op